

Nyhetsbrev juni-juli 2019

Välkommen till ett nyhetsbrev som innehåller korta nyheter, råd och tips om social hållbarhet, jämställdhet, mångfald och inkludering.

- Du hittar de gamla breven på <http://euroquality.se/nyhetsbrev-2/>
- Om du vill att fler ska få nyhetsbrevet, har bytt adress eller vill avbeställa, hör av dig till info@euroquality.se
- Dina Uppgifter kommer bara att användas för utskick av nyhetsbrevet.

”Barn är man bara en gång, men barnslig kan man vara hela livet”

(ur Glimtar)

Stress tar fler liv än olyckor

Varje år dör tusentals svenskar av arbetsrelaterad stress, nattarbete, buller, avgaser och ihållande fysiskt tungt arbete. Bara av stress på jobbet dör cirka 500 varje år. Antalet dödsfall på grund av buller, passiv rökning och asbest minskar medan stressrelaterade dödsfall ökar. Det visar två nya rapporter som Arbetsmiljöverket presenterar idag. Dödsolyckor på jobbet är alltid dramatiska och får mycket uppmärksamhet. Men i skymundan av olyckorna dör åtskilligt fler människor av sjukdomar som kan kopplas till arbetet. Ofta sker dödsfallen långt senare, ibland 20-30 år efter att man varit på den farliga arbetsplatsen. Arbetsgivare måste systematiskt förebygga både dödsolyckor och de arbetsmiljörisker som leder till ohälsa på längre sikt, säger Erna Zelmin-Ekenhem, generaldirektör på Arbetsmiljöverket.

Betydligt fler dör på grund av arbetsrelaterade sjukdomar än i olycksfall

Varje år dör 40–60 personer i arbetsrelaterade olyckor i Sverige. Antalet arbetsplatsolyckor har minskat med 25 procent under de senaste tio åren. Arbetsrelaterade sjukdomar står däremot årligen fortfarande för tusentals personers förtidiga död. På uppdrag av Arbetsmiljöverket har forskare beräknat hur många liv som förkortas av vissa riskfaktorer i arbetsmiljön varje år. Forskarnas beräkningar visar att exponering för riskfaktorer som stress, skiftarbete, motoravgaser, buller och ihållande fysiskt tungt arbete varje år skördar mer än 500 människors liv vardera. Andra faktorer - som damm, asbest, kvarts och passiv rökning - leder också var för sig till mellan 100 och 500 arbetsrelaterade dödsfall per år i Sverige. Antalet dödsfall på grund av dessa riskfaktorer bedöms minska medan den arbetsrelaterade dödligheten på grund av stress ökar i framtiden.

– Det är en oerhört viktig kunskap, eftersom det handlar om flera tusen människor som får sina liv förkortade på grund av orsaker som vi kan förebygga. Vi lyfter fram vissa nya risker för dödlighet där kunskapen är mer osäker men där effekten av förebyggande insatser kan vara stora som exempelvis ihållande fysiskt tungt arbete och hörselskadande buller, säger Bengt Järholm, professor i yrkes- och miljömedicin vid Umeå universitet, som är en av författarna bakom kunskapssammanställningarna.

De stressrelaterade dödsfallen bedöms öka i framtiden

Dagens arbetsrelaterade dödlighet beror både på gårdagens och dagens arbetsmiljöer. Många arbetsrelaterade dödsfall beror på att många är utsatta för i och för sig låga eller måttliga risker men under mycket lång tid, medan antalet

personer som är utsatta för de allra högsta riskerna är få. Forskarnas beräkningar bygger på en rad data från tidigare forskning och flera olika register. De har tittat på förekomsten av olika arbetsmiljörisker i dagens arbetsmiljöer och beräknat effekten av hur dessa risker bidrar till framtidens arbetsrelaterade dödlighet.

– Många av dagens arbetsrelaterade dödsfall är effekten av framför allt tidigare asbestanvändning. I framtiden bedöms dödsfall orsakade av asbest minska medan arbetsrelaterad stress väntas skörda långt fler liv i framtiden, säger Bengt Järholm.

Sammanlagd data från Arbetsmiljöundersökningarna, SCB/Arbetsmiljöverket visar att förekomsten av arbetsrelaterad stress har ökat påtagligt sedan början av 1980-talet, och forskarna bedömer att den arbetsrelaterade dödligheten på grund av stress kommer fortsätta att öka. En bearbetning av data om upplevd stress i olika yrken i Sverige före 1990-talet visar att andelen personer som upplever negativ stress har ökat från 13 till 22 procent mellan år 1981 och 2000. Största ökningen av stress fanns bland anställda inom handel, hotell och restaurang samt inom vård, omsorg och utbildning, där samtliga förändringar var statistiskt säkerställda. Analyserna visade också att kvinnor var betydligt mer utsatta för negativ stress än män. Arbetsstress såsom den mäts i arbetsmiljöundersökningarna 2015 och 2017 förekom hos 33 procent av kvinnorna och 20 procent av männen.

<https://www.av.se/press/stress-vanligare-orsak-till-arbetsrelaterad-dodlighet-i-framtiden/>

Ökad polarisering bland unga om migration och jämställdhet

Sjukvården är den viktigaste samhällsfrågan för unga i dag, både bland killar och tjejer. Samtidigt ökar polariseringen i attityder som rör invandring och jämställdhet.

Det visar en ny rapport från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF.

- Vi ser att intresset för politik ökar bland Sveriges unga men att relativt få känner att de kan påverka politiker. Framförallt upplever allt fler tjejer att de inte själva kan föra fram åsikter till beslutsfattare. Det här är en oroande utveckling

som alla aktörer i samhället måste ta på allvar, säger generaldirektör Lena Nyberg.

Rapporten "[*Unga med attityd 2019 – samhällsfrågor och demokrati*](#)" är den första av tre delrapporter om ungas attityder och värderingar som MUCF publicerar i år. Rapporten bygger på en enkät till 6 000 slumpvis utvalda unga i åldern 16–29 som genomfördes hösten 2018. Den är en del av uppföljningen av den statliga ungdomspolitiken och genomfördes första gången 1993 av dåvarande Barn- och ungdomsdelegationen och därefter av MUCF (tidigare Ungdomsstyrelsen) 1997, 2003, 2007 och 2013. I rapporten presenteras inte bara ungas attityder och värderingar, utan deras svar jämförs också med en äldre kontrollgrupp (30 år och äldre).

För första gången är sjukvården den viktigaste samhällsfrågan för unga, både bland tjejer och killar. Varannan ung rankar sjukvården högst. Det är något vanligare bland unga med symtom på stress eller psykisk ohälsa. Migration, integration, klimat och jämställdhet är andra viktiga frågor. Arbeta och sysselsättning minskar däremot i betydelse för unga.

Ökat intresse för politik

Intresset för politik ökar bland unga. De är också mer positiva till politiker än vad den äldre jämförelsegruppen är. En större andel unga vet också vad de tycker i viktiga samhällsfrågor jämfört med tidigare ungdomsgenerationer.

Unga uttrycker tydligt att de tycker att medborgare kan påverka politiken och att det är viktigt att medborgare gör detta. Samtidigt skiljer unga, särskilt tjejer, mellan sin egen möjlighet att påverka och den övriga befolkningens möjligheter.

- Under ungdomstiden skapas förutsättningar för samhällsengagemang och aktivt deltagande i de demokratiska processerna. Det handlar om utbildning, etablering i arbetslivet och deltagande i civilsamhällesorganisationerna. Brist på inflytande skapar en känsla av utanförskap och maktlöshet. Unga ska vara med och påverka, vara delaktiga och ha inflytande i dag för att vara morgondagens samhällsbärare, säger Lena Nyberg.

För första gången klassar unga jämställdhet som en av de fem viktigaste samhällsfrågorna. Ökningen beror endast på att fler tjejer rankar jämställdhet allt högre. Även när det gäller invandring märks en tydlig skillnad i attityder mellan killar och tjejer. Majoriteten av Sveriges unga är positiva till invandring och invandrare men det är framförallt tjejer som ser invandring som något positivt. Allt fler killar vill att Sverige ska ta emot färre flyktingar.

<https://www.mucf.se/pressmeddelande/ny-rapport-fran-mucf-sjukvarden-viktigaste-fragan-unga-okad-oro-klimatet-krig-och>

Sned könsfördelning inom de flesta yrken

Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men det avspeglas inte på arbetsmarknaden. I nio av de tio vanligaste yrkena är könsfördelningen skev. Av de yrken där flest antal svenskar jobbar är det bara ett – butikssäljare inom fackhandel – som klarar den så kallade 60/40-regeln, det vill säga att yrket till högst 60 procent är dominerat av ett kön, visar Du & jobbet genomgång. Mest kvinnodominerat är förskollärare, 96 procent kvinnor, och mest mansdominerat är snickare, med 99 procent män.

För att komma tillrätta med snedfördelningen föreslås att praktikanter och feriejobbare av båda könen ska lockas till könsstereotypa yrken, att det ska finnas fler skraddarsydda utbildningar och att se till att det finns både kvinnliga och manliga lärare på utbildningarna. www.du&jobbet)

Från lösskägg till ultralopp

Vägen fram till dagens populära tjejlopp är kantad av konflikter. ”Det feminina fluffet skaver”, säger forskaren Annie Woube. För kvinnorna själva står prestationen i fokus.

1923: ”Farligt för kvinnliga hälsa att delta”

1923 åkte gymnastikdirektören Margit Nordin som första kvinna Vasaloppet (som arrangerades för första gång 1922), tävlades för IFK Grängesberg. Hon gick i mål till stort jubel. [I SvD från 5 mars 1923](#) omtalas hon som en ”extrasensation” som klarade loppet ”galant”.

Arrangörerna hade inte räknat med kvinnliga deltagare, sträckan ansågs alltför lång och påfrestande. De släppte ändå igenom Margit Nordin, med förbehållet att ”skadan” skulle åtgärdas till nästa år.

I styrelseprotokollet från 12 mars 1923 står det att läsa att damer från och med nu förbjuds tävla i Vasaloppet. Det kunde vara farligt för den kvinnliga hälsan att delta, menade man bland annat.

En av dem som genom åren motsade sig kvinnlig medverkan var Nils ”Mora-Nisse” Karlsson, flerfaldig Vasaloppsvinnare och senare tävlingsledare för loppet.

Margit Nordin i Vasaloppet 1923. Foto: Aftonbladet/TT

Britt Dohsé och Birgitta Westhed åkte 1978 Vasaloppet utklädda till män. Foto: TT

Tredje reserverade månaden ökade pappors uttag av föräldraledighet

En ny kort analys från Försäkringskassan visar att de tre reserverade månaderna i föräldraförsäkringen har bidragit till ett mer jämställt uttag av föräldrapenning. Efter införandet av den tredje reserverade månaden har 40 procent av papporna tagit ut minst tre månader med föräldrapenning när barnet fyllt två år.

Syftet med föräldraförsäkringen är att både kvinnor och män ska kunna kombinera arbete och studier med familjeliv. Ända sedan starten har mammor tagit ut den största delen av föräldrapenningen, och ett politiskt mål har länge varit att föräldrar ska dela mer jämställt på uttaget. För att öka pappors uttag har reserverade dagar införts: den första reserverade månaden infördes 1995, den andra reserverade månaden infördes 2002 och den tredje reserverade månaden infördes 2016.

I den nya analysen framgår det dock att vissa grupper av föräldrar har påverkats mer än andra. Det är framför allt pappor med medelhög utbildningsnivå som har påverkats av införandet av den tredje reserverade månaden. Pappor med lägre utbildningsnivå har inte påverkats i lika stor utsträckning.

– De reserverade månaderna har ökat pappors uttag av föräldrapenning. Men mycket annat påverkar föräldrars uttag, bland annat ser normer och förväntningar på föräldrarnas roller olika ut i olika grupper och kan ha betydelse för föräldrarnas beslut. För oss är det viktigt att arbeta för att alla föräldrar har en god kunskap om föräldraförsäkringen och vilka möjligheter och konsekvenser den ger, säger Alexandra Wallin, chef för avdelningen Barn och familj på Försäkringskassan.

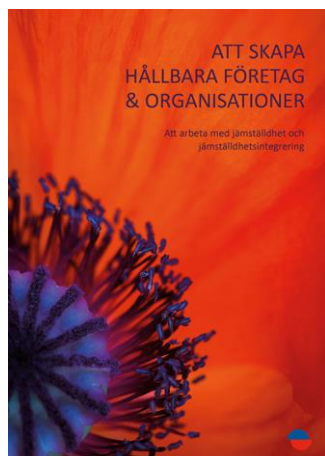
De viktigaste resultaten i rapporten:

- De reserverade månaderna har bidragit till ett mer jämställt uttag av föräldrapenning.
- 40 procent av papporna till barn födda 2016 har tagit ut minst 90 dagar med föräldrapenning när barnet fyllt två år.
- Den tredje reserverade månaden ökade uttaget framför allt bland män med gymnasieutbildning.

Tips: en skrift om Social hållbarhet

”Att skapa hållbara företag och organisationer”

Agenda 2030, hållbarhetskriterier, ÅRL och diskrimineringslagen. Verktyg och metod. Läs, Beställ på <https://euroquality.se/bocker-spel-mm>

Ha en riktigt skön sommar!

Önskar **Ann-Katrine Roth**

I utskick av nyhetsbrevet samarbetar vi med
Barbro Landell på Effektivia Management & Administration AB
070 219 2343 www.aktivia.se

